

Yapılandırmacı Öğretim Ve Sosyal Bilgilerde Harita Kullanım Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Demirci-Gördes Örneği)

Yrd. Doç. Dr. İsmail TAŞLI

C.B.Ü. Demirci Eğitim Fakültesi, Manisa

Hülya ÇELİK

Borlu İlköğretim Okulu, Manisa

Mustafa TAŞLI

Demirci Lisesi Öğretmeni, Manisa

ÖZET

İlköğretimden itibaren tüm eğitim kurumlarımızda yapılandırmacı öğretim esas alınmıştır. Bu öğretim, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını esas almaktadır. Bu bağlamda denilebilir ki sosyal bilgiler öğretiminde harita ve atlaslar bilgiyi yapılandıracak öğrenci için elinin altında ve sınıfında bulunması gereken en temel araçlardan birisi olmak durumundadır.

Bu çalışmada yapılandırmacı öğretime hazırlık düzeyini belirleme açısından, sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde harita ve atlasların kullanma sıklığını cinsiyet, mezuniyet durumu, okutulan sınıf ve kademi gibi değişkenlerin etkileyip etkilemediği ve genel olarak bu materyallerden ne oranda faydalandıklarını ortaya koyarak önerilerde bulunmaktadır.

Çalışmada likert tipi ölçek kullanılmış ve Manisa İli Demirci ve Gördes İlçelerinde görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Ankete verilen cevaplar, çeşitli değişkenler açısından SPSS paket programında ANOVA ve t - testi ile incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler, harita kullanımı, yapılandırmacı öğretim

Configurative Teach And Abstract Of Using Map In Social Studies In Some Uncertain States (Demirci-Gordes Sample)

ABSTRACT

Configurative teach is predicated in all Education associations beginning from the primary schools. This teach is predicated on the information to be configurated by students. In this context, it can be said that in the teach of social studies for the students who will configurate the knowledge maps and atlas must be one of the basic instruments in the classroom.

This study for determinating the level of preparation to configurative teach advances proposals betraying whether uncertain such as sex, bachelor' degree, the educated class and the seniority affect the frequency of using map and atlas of class teachers and what percentage they derive benefit from these materials.

In this study the scale of likert was used and applied to the teachers of the forth and the fifth classes in Demirci and Gordes boroughes in Manisa province. The answers given to the survey were analysed in the different uncertain in ANOVA and t-test in the package programme of SPSS.

Key words: Social Studies, using maps, configurative teach

I. Giriş

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (M.E.B İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 2005).

İlköğretimden itibaren tüm eğitim kurumlarımızda yapılandırıcı öğretim esas alınmıştır. Bu öğretim, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılması esas almaktadır. Günümüzde, öğrenme sürecinin çevresel etkenlerin dolaysız bir ürünü olmadığına, içsel ve bilişsel bir süreç olduğuna inanılmaktadır. Bu nedenle öğretme, bilgi aktarmak değil "öğrenenin anlam çıkarmasını kolaylaştırmak" olarak ele alınmaktadır. Çağdaş anlayışa göre aktif bilgi işlemci olan öğrenenin gelişimine ancak bu şekilde katkıda bulunabiliriz (Açıkgöz, 2002). O halde öğretmen bir haritada demiryollarını gösteren simgeyi tanıtarak demir yollarının geçtiği şehirleri bulmak öğrenciye ait olacaktır. Böylece öğrencilerin kendi bilgi edinme çabalarını kendilerinin başlatması ve yönlendirmesi "bağımsız öğrenme", "yapılandırıcılık", "aktif öğrenme" (Açıkgöz, 2002) ön plana çıkacaktır. Bu bağlamda denilebilir ki sosyal bilgiler öğretiminde harita ve atlaslar bilgiyi yapılandıracak öğrenci için, elinin altında ve sınıfında bulunması gereken en temel araçlardan birisi olmak durumundadır. Yeni sosyal bilgiler programı da doğrudan verilecek beceriler arasında mekanı algılama becerisine yer vermiştir (M.E.B İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 2005). Henüz soyut düşünme becerileri yeterince gelişmemiş bu çağ öğrencileri için harita, atlas ve küreler mekanı algılama açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çağda onlara soyut kavramların öğretiminde, olabildiğince somutlaştırıcı gösterimlerden yararlanmak gerekir. Ancak; Sosyal Bilgiler öğretimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri hiç şüphesiz okullarda yeterli çeşit ve miktarda öğretim araç gereci bulunmayışı, bulunanların ise yeterince kullanılmayıdır (Öztürk: 2002; Sağlam: 1997; Yanpar: 1997; Kılıç: 1994). Bazı sınıflarda haritaların aksesuar olmaktan öteye gidemediği bile düşünülmektedir.

Araç ve gerece dayalı bir öğretimde; soyut kavramlar somutlaştırılarak öğrencinin öğrenmesi kolaylaştırılır. Örneğin dünyanın yuvarlaklığı öğrenci için soyut bir kavram olmaktadır. Halbuki "küre" bu kavramı somutlaştırarak öğrencinin dünya ile ilgili kavramları öğrenmesini kolaylaştırır. Çünkü araç ve gereçler; öğrencinin ilgisini çekmekle kalmaz, duyu organlarına hitap ederek kalıcı olmasını sağlar (Güngördü, 1992).

İlköğretimin ilk beş yılında öğrencilerin öğrenecekleri ve hatta sevecekleri coğrafya konuları, sebepler ve bağıntılar üzerinde durulmadan, açıklamaya girilmeden öğretilen konulardır. Bu yaştaki öğrencinin hayali

geniştir. Çevresinde gördüğü eşyanın, şekillerin, çalışmaların onun küçük kafasına bir hikaye şekline sokularak veya yaklaştırılarak geçirilmesi gerekir. Kullanılacak araç işte bu kavrayışı kolaylaştıracak araç olmalıdır. Örnek olarak şu konuyu düşünebiliriz: Herhangi bir ilköğretim öğrencisi için, hiç erimeyen karların bulunduğu buzlarla örtülü ve ülkemizden 13 kat daha büyük bir Güney Kutbu kıtası bulunduğu anlatılması yanında, özellikle buraya ait harita ve resimlerin gösterilmesi, burayı dünyaya tanıtan gezginlerin gezi hikayelerinden örnekler anlatılması daha yerinde olur. Bu bakımdan ilköğretimin birinci kademesinde soyut örneklerden kaçınmak ve somut örneklerden yararlanmak zorundayız (Akyol, 1999). Bu nedenle haritalar ve atlaslar, Sosyal Bilgiler öğretiminin daha somut olmasında önemli yer tutar.

II. İlköğretim Sosyal Bilgilerde Harita Kullanımı

Sosyal bilgiler öğretiminde dinamik öğretim yollarından birisi harita ve küreleri okuma, anlama ve kullanma becerileri ile ilgilidir. Harita ve küreler sosyal bilgiler öğretiminin vazgeçilmez unsurları ve en kolay bulunabilen araçlar arasındadır. Çeşitli ünitelerde harita ve küre kullanımı ile ilgili olarak sayısız imkanlar ortaya çıkar. Bunlar sayesinde öğrenciler sembollerini okuyup, yeryüzü şekilleri, iklimleri ve uzaklık arasındaki ilişkiyi kolayca öğrenebilirler. Ülkelerin büyüklükleri ve konumlarını rahatlıkla gözleyebilir ve birbirleriyle olan ilişkilerinin farkına varabilirler (Taşlı, 2000).

Bu bağlamda hazırlanan yeni sosyal bilgiler 4. sınıf programında İnsanlar, Yerler, Çevreler Öğrenme alanında; Yaşadığımız Yer ünitesi, harita kullanımı ile ilgili temel becerileri kapsamaktadır. Yine 4. sınıfta Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında; Uzaktaki Arkadaşlarımız ünitesi harita ve atlaslardan doğrudan faydalanmayı gerektirmektedir.

Sosyal Bilgiler 5. sınıf programında Kültür ve Miras Öğrenme alanında, Adım adım Türkiye, İnsanlar, Yerler, Çevreler Öğrenme alanında, Bölgemizi tanıyalım, Küresel Bağlantılar Öğrenme alanında Hepimizin Dünyası üniteleri harita ve atlas kullanımını ön plana çıkartmaktadır.

Yeni sosyal bilgiler programında 4-5 sınıfta toplam 16 ünite bulunmaktadır. Bu ünitelerden yukarıda sayılan 5 ünite haritalardan doğrudan faydalanmayı gerektirmektedir. Bu da toplam ünitelerin yaklaşık %30 unu kapsamaktadır. Kaldı ki diğer ünitelerde de yeri geldikçe dolaylı faydalanma söz konusu olmaktadır.

A. Yöntem

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde harita kullanım durumları ve harita kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 5'i kişisel bilgileri sorgulayan 20 tanesi de harita ve atlas kullanımını ve haritaların okullardaki mevcut durumunu sorgulayan toplam 25 sorudan oluşan anket kullanılmıştır.

Ankete verilen cevaplar, SPSS paket programında t-testi ve ANOVA ile yorumlanmıştır.

B. Çalışma Evreni

Manisa ili Demirci ve Gördes ilçelerindeki ilköğretim okulları.

C. Örneklem

Manisa ili Demirci ilçesindeki merkez ilköğretim okulları ve Borlu İlköğretim Okulu, Borlu Gazi İlköğretim Okulu, Kılavuzlar İlköğretim Okulu, İcikler İlköğretim Okulu, Esenyurt İlköğretim Okulu, Minnetler İlköğretim Okulu, Kargınışıklar İlköğretim Okulu, Durhasan İlköğretim Okulu, Mahmutlar İlköğretim Okulu ve Çataloluk İlköğretim Okulu; ve Gördes ilçesindeki merkez ilköğretim okulları ve Güneşli İlköğretim Okulu, Çiçekli İlköğretim Okulu 4. ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Böylece Demirci'de 46 tane 4. ve 5.sınıf öğretmeni, Gördes'te 24 tane 4. ve 5. sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 70 öğretmen, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

D. Sınırlılıklar

2004-2005 eğitim-öğretim yılında Manisa İli Demirci ilçesine bağlı 16 ve Manisa İli Gördes ilçesindeki 7 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 70 sınıf öğretmeninden elde edilen verilerle sınırlıdır.

E. Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okuttuğu sınıf, kıdem, cinsiyet ve mezun oldukları okul durumları aşağıda verilmiştir:

TABLO1. Yapılan Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	f	% f
Bay	41	% 58.57
Bayan	29	% 41.43
Toplam	70	% 100

Tablo 1'in incelenmesinden görüleceği üzere ankete 70 öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin 41'i bay (% 58,57) ve 29'u bayan (% 41,43) dir (Tablo 1).

TABLO2. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin sınıf dağılımı

Okutulan Sınıf	f	% f
4. Sınıf Öğretmeni	35	% 50
5. Sınıf Öğretmeni	35	% 50
Toplam	70	%100

Yapılan araştırmaya katılan öğretmenlerin, 35'i (% 50) 4. sınıf, 35'i (% 50) 5. sınıfı okutmaktadır (Tablo 2).

TABLO3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kıdem Dağılımı

Kıdemi	f	% f
1-5 yıl	18	% 25,71
6-15 yıl	15	% 21,43
16-20 yıl	16	% 22.86
21+...	21	% 30
Toplam	70	%100

Görüldüğü gibi soruları yanıtlayan öğretmenlerin 18'i (% 25,71) 1-5 yıl arasında, 15'i (% 21,43) 6-15 yıl arasında, 16'sı (%22,86) 16-20 arasında ve 21'i (% 30) da 21 yıl ve üzeri görev yapanlardan oluşmaktadır (Tablo 3).

TABLO4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Durumu

Mezun Olunan Okul	f	% f
Eğitim Enstitüsü	14	% 20
Eğitim Yüksekokulu	17	% 24,29
Eğitim Fakültesi	38	% 54,28
Yüksek Lisans	1	% 1,43
Toplam	70	%100

Görüldüğü üzere araştırmaya katılanların 14'ü (% 20) eğitim enstitüsü mezunu, 17'si (% 24,29) eğitim yüksekokulu mezunu, 38'i (% 54,28) eğitim fakültesi mezunu, 1'i (%1,43) yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin tamamı öğretmen yetiştiren okul mezunu olup, pedagojik formasyonla öğretmen olan yoktur.(Tablo 4)

F. Verilerin Analizi

Bu çalışmada değişkenler açısından yapılan değerlendirmede sadece aralarında anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı sorulara değinilmiştir.

TABLO 5. Öğretmenlerin Okuttuğu sınıf ile "Sosyal bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını artıracak etkinliklere yer verilmelidir." Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin Yapılan t-testi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
4. sınıf	35	4,60	0,553	2,535	68	0,014
5. sınıf	35	4,14	0,912			

Soru 16'da "Sosyal bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını artıracak etkinliklere yer verilmelidir." konusunda 4. sınıfı okutan öğretmenler lehinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($t_{0,05 : 68} = 2,535$). 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını artıracak etkinliklere 5. sınıfı okutan öğretmenlere göre daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

TABLO 6. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul ile "Tüm Öğrencilerin Atlasının Olmasını İsterim." sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin t-testi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
E.E-E.Y-B	31	4,87	0,341	2,918	62,125	0,005
E.F-Y.L-D	39	4,54	0,600			

“Tüm öğrencileri atlasının olmasını isteme” konusunda 1. grup yani *Eğitim Enstitüsü- Eğitim Yüksekokulu* lehinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

($t_{0,05 : 62,125} = 2,918$). Eğitim Enstitüsü-Eğitim Yüksekokulu öğrencilerinin atlaslarının olması gerekliliği üzerinde Eğitim Fakültesi-Yüksek Lisans mezunlarına oranla daha duyarlıdır.

TABLO 7. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul ile “Sosyal Bilgiler dersi işlenişinde, harita ve atlasları gerekli görmedikçe kullanmam.” Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin t-testi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	p
E.E-E.Y-B	31	2,52	1,208	2,634	68	0,010
E.F-Y.L-D	39	3,31	1,280			

“Sosyal Bilgiler dersi işlenişinde, harita ve atlasları gerekli görmedikçe kullanmama” konusunda 2. grup yani *Eğitim Fakültesi-Yüksek Lisans* mezunları lehinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t_{0,05 : 68} = 2,634$). Eğitim Fakültesi-Yüksek Lisans mezunlarının, “Sosyal Bilgiler dersi işlenişinde, harita ve atlasları gerekli görmedikçe kullanmadıkları” ortaya çıkmıştır.

TABLO 8. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre “ Harita Ve Atlas Kullanımı Konusunda Hizmet İçi Eğitimden Geçirilmesi Gerekliliği” Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin Yapılan Betimsel İstatistik Tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
1-5	18	3,83	0,924
6-15	15	2,93	1,033
16-20	16	4,13	1,088
21+	21	3,00	1,378
Toplam	70	3,46	1,224

TABLO 9. Öğretmenlerin kıdemleri (çalışma yılı) ile “Şu an Mesleğine Devam Eden Öğretmenlerin Harita Ve Atlas Kullanımı Konusunda Hizmet İçi Eğitimden Geçirilmesi Gerekliliği” Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin Yapılan Varyans Analizi Tablosu

Varyans Kaynağı	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık (P)
Gruplar Arası	3	18,188	6,603	4,697	0,005
Grup İçi	66	85,183	1,291		
Toplam	69	103,371			

“Şu an mesleğine devam eden öğretmenlerin harita ve atlas kullanımı konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğine inanmama” konusunda, tek yönlü varyans analizi karşılaştırılması yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F_{0,05; 3-66} = 4,697, p < 0,05$). Bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için LSD testi yapılmış ve şu bulgular elde edilmiştir (Tablo 10).

TABLO10. Öğretmenlerin kıdemleri (çalışma yılı) ile “Şu an Mesleğine Devam Eden Öğretmenlerin Harita Ve Atlas Kullanımı Konusunda Hizmet İçi Eğitimden Geçirilmesi Gerekliliği” Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin Yapılan LSD Anlamlılık Çözümlemesi Sonuçları

Kıdem	Kıdem	Ortalamalar Arasındaki Fark	Anlamlılık Düzeyi
1-5 yıl	6-15 yıl	0,90	P=0,027
1-5 yıl	21+ yıl	0,83	P=0,026
16-20 yıl	6-15 yıl	1,19	P=0,005
16-20 yıl	21+ yıl	1,13	P=0,004

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler arasında 1-5 yıl arasında çalışanlar lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler arasında 1-5 yıl arasında çalışanlar lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler arasında 16-20 yıl arasında çalışanlar lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

16-20 yıl arasında çalışanlar ile 21 yıl ve üzerinde çalışanlar arasında 16-20 yıl arasında çalışanlar lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler ve 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenlerin karşılaştırılmasında 1-5 yıl arasında çalışanların, 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler ve 21 yıl ve üzerinde çalışanların aritmetik ortalamasının anlamlı olarak diğerlerinden daha büyük olduğu görülmektedir. Bu bulgular, "Şu an mesleğine devam eden öğretmenlerin harita ve atlas kullanımını konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğine inanmama" konusunda 1-5 yıl ve 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler grubunda daha sık karşılaşılan bir sorun olduğunu göstermektedir.

TABLO11. Öğretmenlerin Kıdemleri ile Sosyal Bilgiler dersi için Öğrencilere Verilen Bireysel Çalışmalarda Harita ve Atlas Kullanımını Arttıracak Etkinliklere Yer Verilmesi Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırıldığı Betimsel İstatistik Tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
1-5	18	4,78	0,428
6-15	15	4,13	0,743
16-20	16	4,56	0,629
21+	21	4,05	0,973
Toplam	70	4,37	0,783

TABLO12. Öğretmenlerin Kıdemleri ile Sosyal Bilgiler dersi için Öğrencilere Verilen Bireysel Çalışmalarda Harita ve Atlas Kullanımını Arttıracak Etkinliklere Yer Verilmesi Sorusuna Verdikleri Cevapların Karşılaştırıldığı Varyans Analizi Tablosu

Varyans Kaynağı	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F değeri	Anlamlılık (P)
Gruplar Arası	3	6,609	2,203	4,069	0,010
Grup İçi	66	35,734	0,541		
Toplam	69	42,343			

"Sosyal Bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını arttıracak etkinliklere yer verilmesi" konusunda tek yönlü varyans analizi karşılaştırılması yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F_{0,05; 3-66} = 4,069, p < 0,05$). Bu farklılıkların hangi gruplardan

kaynaklandığını bulmak için LSD testi yapılmış ve şu bulgular elde edilmiştir (Tablo 13).

TABLO 13. Öğretmenlerin Kıdemleri ile Sosyal Bilgiler dersi için Öğrencilere Verilen Bireysel Çalışmalarda Harita ve Atlas Kullanımını Arttıracak Etkinliklere Yer Verilmesi Sorusuna Verdikleri Cevapları Karşılaştırmak İçin Yapılan LSD Anlamlılık Çözümlemesi Sonuçları

Kıdem		Kıdem	Ortalamalar Arasındaki Fark	Anlamlılık Düzeyi
1-5 yıl		6-15 yıl	0,64	p=0,015
1-5 yıl		21+ yıl	0,73	p=0,003
16-20 yıl		21+ yıl	0,51	p=0,039

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler arasında 1-5 yıl çalışan öğretmenler lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenler arasında 1-5 yıl arası çalışanlar lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

16-20 yıl arası çalışan öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenler arasında 16-20 yıl arası çalışan öğretmenler lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler ile 6-15 yıl arasında çalışan öğretmenler ve 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenlerin karşılaştırılmasında 1-5 yıl arasında çalışanların, 16-20 yıl arası çalışan öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenlerin aritmetik ortalamasının anlamlı olarak diğerlerinden daha büyük olduğu görülmektedir. Bu bulgular, 1-5 yıl ve 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler grubunda "Sosyal Bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını arttıracak etkinliklere daha sık yer verildiğini" göstermektedir.

III. Tartışma Ve Sonuçlar

Öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını arttıracak etkinliklere 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin 5. sınıfı okutan öğretmenlere göre daha fazla yer verdikleri ortaya çıkmıştır.

Eğitim Enstitüsü-Eğitim Yüksekokulu mezunları, öğrencilerinin atlaslarının olması gerekliliği fikrine, Eğitim Fakültesi-Yüksek Lisans mezunlarına oranla daha duyarlıdır.

Eğitim Fakültesi-Yüksek Lisans mezunlarının, "Sosyal Bilgiler dersi işlenişinde, harita ve atlasları gerekli görmedikçe kullanmadıkları" ortaya çıkmıştır. Ancak; haritalar Sosyal Bilgiler dersinin vazgeçilmez unsurlarından biri olmalıdır.

"Şu an mesleğine devam eden öğretmenlerin harita ve atlas kullanımı konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğine inanmama" konusunda 1-5 yıl ve 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler grubunda daha sık karşılaşılan

bir sorun olduğunu göstermektedir. Eğitim-öğretimde harita ve atlas kullanımının daha verimli olması için hizmet içi eğitimin şart olduğu düşünülmektedir.

1-5 yıl ve 16-20 yıl arasında çalışan öğretmenler grubunda “Sosyal Bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını arttıracak etkinliklere daha sık yer verildiğini” göstermektedir.

IV. Öneriler

Şekiller, işaretler ve resimlere dayalı olarak sembolik bir anlatım taşıyan haritaların öğrenciler tarafından okunması onun dilini anlamakla mümkündür. Haritanın dilini anlama ve harita okuma becerilerinin gelişmesi için renklerin, sembollerin, ölçeğinin ve belli bilgileri göstermek için kullanılan çizgilerin ayrı ayrı öğrenilmesi gerekir.

Harita okuma yolu ile çocuklar, bir takım ilişkileri sezebilmelidirler. Bunun için haritaların öğrenciler tarafından düzenli olarak kullanılması ve yeri geldiğinde öğretmenin yardımcı olması gerekir. İlişkileri sezebilmek için pek çok yol denenebilir. Mesela bunlardan birisi şu olabilir: Aynı yerin iki değişik haritasının incelenmesi sonucu Türkiye'nin nüfus haritasını inceleyen çocuklar, dağlık yerlerde az nüfus yaşadığını, ürün haritasını inceleyerek ovalarda daha çok tarım yapıldığını bulabilirler.

Öğretmen, etkinlikleri düzenlerken yapılabilecek haritaları da düşünüp planlamalıdır. İyi bir planlama yapılırsa öğrenciler, belli bir süre sonra güzel harita yapabilecek duruma gelirler. Harita yapma becerilerinin geliştirilmesi okul bahçesinde ya da sınıfın tabanında taslak haritalar çizmekle başlar. Ders gezilerinden sonra çizilen krokiler de bu konuda yardımcı olur

Çocuklara harita kullanma ve okumanın yanında harita yapma imkanı da verilmelidir. sosyal bilgilerde yapılan diğer etkinliklerde olduğu gibi ünite ile ilgili olarak harita yapılması ancak harita yapımının usandırıcı bir etkinlik haline gelmemesine çalışılmalıdır.

Ayrıca;

1. Okullarımızın pek çoğunda harita odası bile bulunmamaktadır ve haritaların düzensiz bir şekilde çeşitli yerlerde bırakıldığı görülebilmektedir. Okullarda bir sosyal bilgiler odası olmalı, burada çeşitli haritalar, kabartma haritalar, dilsiz haritalar ve Sosyal Bilgiler için gerekli tüm araç gereçler yer almalıdır. Böylece sosyal bilgiler dersi, gerekli araç gereçlerle daha zevkli bir hale gelecektir.

2. Her öğrencinin mutlaka atlasının bulunması gerekir. Bu atlaslardan da hemen her Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılmalıdır.

3. Öğretmen yetiştiren fakültelerde harita kullanımını arttıracak yöntemlere ağırlık verilmeli, dersler teorik değil uygulamalı olarak işlenmelidir.

4. Açılacak hizmet içi kurslar arasında mutlaka harita kullanma becerileri ile ilgi olanlara da yer vermelidir.

5. Sosyal Bilgiler alanına yönelik yapılan akademik ortamlardaki çalışmalara öğretmenlerin katılımı teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Ün, K. (2000), **Aktif Öğrenme**, Eğitim Dünyası Yayınları, Kanyılmaz Matbaası, İZMİR
- AKYOL, Ç., (1999), **Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler Ve Temel Sorunlar**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İSTANBUL.
- GÜNGÖRDÜ, E (1992), **Coğrafyada Öğretim Metodu ve İlkeler**, Etüt Eğitim Okul Yayınları, ANKARA.
- OTLUOĞLU, R, ÖZTÜK, C. (2002). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler**, PegemA Yay., Ankara.
- KILIÇ, D. (1994). "İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretmenlerin Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi", **Çağdaş Eğitim**, (Mayıs), S.: 221.
- SAGLAM, H.İ. (1997), **İlköğretim Okullarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminin Değerlendirilmesi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Sosyal Bilgiler Programı, -2005, 4-5. sınıflar, M.E.B. Basımevi, ANKARA.
- SÖZER, E., "**Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler**", Anadolu Üniversitesi Yayınları, ESKİŞEHİR.
- TAŞLI, İ. (2000), **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Tekin Matbaası, MANİSA / Demirci.
- YANPAR ŞAHİN, T. (1997). "İlköğretimde Sosyal Bilgiler Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Çağdaş Eğitim**, (Nisan), S.:2

ANKET

Değerli meslektaşım,

Bu anket, okullarımızda harita ve atlasların kullanıma sıklığı ve becerilerinin geliştirilmesi konusunda neler yapılabileceğini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Ankete verilecek cevaplar başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

İlgi ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz: Bayan () Bay ()

Mezun olduğunuz okul: Eğitim Enstitüsü () Eğitim Yüksekokulu () Eğitim Fakültesi ()
Yüksek Lisans () Doktora ()
Başka () Lütfen yazınız.....

Bu meslekte çalışma yılınız: 1 – 5 () 6 – 10 () 11 -15 () 16 – 20 () 21 +... ()

Görev yaptığınız okul:.....

Okuttuğunuz sınıf: 4. sınıf () 5. sınıf ()

1. Kesinlikle Katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

DÜŞÜNCELER	5	4	3	2	1
1. Sosyal Bilgiler derslerini mutlaka araç-gereç kullanarak işlerim.					
2. Tüm öğrencilerimin atlası olsun isterim.					
3. Atlasını okula getirmeyen öğrencileri uyarma gereksinimi duymam.					
4. Okulumuzda ihtiyaç duyduğum harita çeşitlerinin bulmakta sıkıntılar yaşıyorum.					
5. Sınıfa zaman zaman harita getirmedığım olur.					
6. Harita ve atlas kullanım becerim oldukça iyidir.					
7. Öğrencilere harita işaretlerinin nasıl kullanılacağını yeri geldikçe tüm haritalarda gösteririm.					
8. İlköğretimde eğitim-öğretim süresince harita ve atlas kullanımının iyi kavratıldığını düşünmüyorum.					
9. Sosyal Bilgiler dersi işlenişinde, harita ve atlasları gerekli görmedikçe kullanmam.					
10. Zaman zaman öğrencilere harita çizdiririm.					
11. Harita ve atlasların Sosyal Bilgiler dersleri için temel araç olduğu düşüncesine katılıyorum.					
12. İhtiyaç duyulacak harita ve atlaslar sınıfta her zaman hazır bekletilmelidir.					
13. Şu an mesleğine devam eden öğretmenlerin harita ve atlas kullanımı konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğine inanmıyorum.					
14. Sosyal bilgilerde harita ve atlas kullanımı ile ilgili yapılan seminer, sempozyum, panellere katılmanın bilgi ve becerilerimi artırabileceğine inanmıyorum.					
15. Öğretmen yetiştirme programlarında harita ve atlas kullanımı becerilerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
16. Sosyal bilgiler dersi için öğrencilere verilen bireysel çalışmalarda harita ve atlas kullanımını artıracak etkinliklere yer verilmelidir.					
17. Derslerimde şu ana kadar dilsiz harita ile ilgili çalışmalara hiç yer vermedim.					
18. Medyatik araçlardaki haritalı bilgileri mutlaka kullanırım.					
19. Haber kaynaklarına dayalı harita çalışmaları yaptırım.					
20. İnternet ortamındaki haritaların öğrencileri hazırladığını düşünüyorum.					

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
YAZIM KURALLARI VE YAYIN İLKELERİ

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yılda iki kez yayımlanır. Dergide, enstitüdeki yüksek lisans ve doktora programlarında yer alan anabilim dallarıyla ilgili konularda özgün ve nitelikli çalışmalar yayımlanabilir.

Dergiye gönderilen eserlerde aranacak yayım ilkeleri ve yazım kuralları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. Dergiye gönderilen yazı ve makaleler daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış ve yayım hakları verilmemiş olmalıdır.

2. Dergide yayımlanacak yazı ve makaleler Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca'dan herhangi biriyle yapılabilir. Ancak Türkçe hazırlanan çalışmalarda Türk Dil Kurumunun belirlediği kurallar esas alınmalı ve kelimelerin imlâsında Türk Dil Kurumu İMLA KILAVUZU dikkate alınmalıdır. Çalışmanın başında Türkçe başlık ve en fazla 200 sözcükten oluşan Türkçe ve İngilizce özet ile en fazla 10 tane anahtar sözcük verilmelidir.

3. Dergide yayımlanacak çalışmaların biçim sırası

- Türkçe başlık
- Özet
- Anahtar sözcükler
- Yabancı dilde başlık
- Yabancı dilde özet
- Yabancı dilde anahtar sözcükler
- Metin
- Kaynakça
- Ekler şeklinde olmalıdır.

4. Yazıda yer alan konu başlıkları I, II, III, ... gibi Romen rakamlarıyla, alt başlıklar ise A, B, C, ... gibi büyük harflerle sıralanmalıdır. Makaleyi bölümlere ayırmada ondalık sistem kullanılmalıdır. Tablo ve şekillerin hazırlanmasında derginin boyutları ve genel dizayn dikkate alınmalıdır. Şekillere ve tablolara başlık ve sıra numarası verilmeli ve sayfaya ortalanmalıdır. Başlıklar tabloların üstünde şekillerin ise altında yer almalıdır. Denklemlere sıra numarası verilmelidir. Sıra numarası parantez içinde ve sayfanın en sağında bulunmalıdır.

5. Çalışmanın başlığı sol üst kenarsan 6 cm. aşağıdan yazılmalıdır. Başlığın sağ alt tarafına yazar veya yazarların adları akademik unvanlarla birlikte yazılmalı çalıştığı kurum, iletişim ve elektronik posta adresleri ise adların yanına konulacak dipnot işaretleriyle sayfa altına verilmelidir. Eğer çalışma başka bir kurumdan destek aldıysa başlık yanına verilecek dipnotla sayfa altına ilgili kurum yazılmalıdır.